

Rebala muinsuskaitseala kaitsekorra tööühma VII koosoleku memo

12.11.2021

Osavõtjad: **Teet Sibrits**, Jõelähtme Vallavalitsus, Keskkonna ja kommunaalosakonna juhataja; **Tiia Väik**, Vandjala külavanem, Jõelähtme vallavolikogu esindaja, kohaliku kogukonna liige; **Anita Staub**, Muinsuskaitseameti ehituspärandi nõunik; **Laura Ingerpuu**, Muinsuskaitseameti ehituspärandi nõunik-analüütik; **Ly Renter**, Muinsuskaitseameti Harjumaa nõunik; **Jekaterina Sibul**, Jõelähtme Vallavalitsuse planeerimisspetsialist.

Päevakorra teemad:

1. Lühiülevaade Rebala muinsuskaitseala poollooduslike koosluste uuringu aruande koostamisest
2. Rebala muinsuskaitseala hoonete kaitsekategooriate ettepanekute määramine Saha küla näitel

Osalejad arutasid alljärgnevatel teemadel:

- Muinsuskaitseameti esindajad andsid teada, et on saanud kätte aasta alguses tellitud Rebala muinsuskaitseala poollooduslike koosluste uuringu aruande mustandi, mis on edastatud kuni 26.11.21 tutvumiseks ja kommentaaride esitamiseks kõikidele tööühma liikmetele. Ameti esindajad on plaanimas aruande koostajaga kohtumist, et kõik kommentaarid ühiselt läbi käia, et uuring saaks täpsustatud;

- arutati, millistel printsiipidel tuleks määrata Rebala muinsuskaitseala hoonetele kaitsekategooriaid. Ameti esindaja tegi ülevaate muinsuskaitseala hoonetele määratavatest kaitsekategooriatest ja nende erisustest. Kaitsekategooriaid on kolm: A, B, C.

- A-kategooria hoonete puhul on väärtuslikud nii interjöörid kui ka eksterjäär ja neid puudutavad tööd on loakohustuslikud. Lepiti kokku, et A-kategooriat ei määrata ühelegi muinsuskaitseala hoonele, kuna interjööride kaitse pole Rebala muinsuskaitseala kaitseeesmärk;
- B-kategooria hoonete puhul on oluline hoida hoone välisilmet. B-kategooria määramine on põhjendatud maastiku ja külade ilmet kujundavatele ajaloolistele hoonetele. Rebala muinsuskaitseala väärtuslikuma hoonestuskihistuse moodustavad eelkõige paekividest ehitatud hooned, samuti leidub alal ka puidust rajatud taluhooneid, mis on säilitanud ajaloolise ilme.

Pikemat diskussiooni tekitas küsimus kuidas läheneda varemestunud hoonetele, millel pole enam katust, kuid millel on alles ajaloolised terviklikult säilinud seinamüürid. Oldi seisukohal, et kuna sellised varemused on kõnekad maastiku ilmet kujundavad nn struktuurielemendid, on põhjendatud nende määramine pigem B-kategooriasse. Arutati, et nende varemete puhul, mis on silmnähtavalt avariilises seisukorras ja mille puhul algupärane üldkuju ja maht enam loetav ei ole, on oluline eelkõige müüride autentse ja rahuldavas seisukorras paekivimaterjali taaskasutamine ning nende puhul vajab täpsustamist kaitsekategooriast loobumise võimalus ning selliseid müüre oleks põhjendatud käsitleda sarnaselt ajaloolistele kiviaedadele.

Samuti peatuti pikemalt nõukogude perioodil või hiljem kapitaalselt ümber ehitatud ajalooliste (eelkõige puit)hoonete teemal. On tüüpiline, et ümberehitatud hoonetele on lisatud ajalooliste konstruktsioonide ümber uus kiht ja muudetud on nende avatäiteid,

eemaldatud on algupäraseid eksterjööridetaile jne, mistõttu on läinud kaotsi nende ajalooline ilme. Isegi siis, kui hilisemate kihtide all on ajaloolist substantsi säilinud, on nende käesolev ilme rikutud ning on vähetõenäoline, et hilisemaid lisandusi eemaldama hakataks. Lisaks ei ole me teadlikud, millises seisukorras on hoone algupärane substants, mistõttu pole nende hoonete autentsus olulisel määral rikutud. Ümberehitatud ajalooliste hoonete osas otsustati jätkata arutelu.

- C-kategooria hooned on need hooned, mis ei kannu muinsuskaitseala väärtuseid. Peeti põhjendatuks selle kategooria määramist nõukogudeaegsetele ja pärast 1991. aastat ehitatud hoonetele. Nõukogudeaegse kihistuse osas joonistuvad esile mõned kõnekamad erandid, mille osas kaalutakse B-kategooriat.
- Tutvuti eelnevalt töörühma liikmetele ette saadetud Rebala muinsuskaitseala hoonete inventeerimistabeliga. Üheskoos vaadati üle ja määrati Saha küla hoonestusele kaitsekategooriate ettepanekud. Lepiti kokku, et töörühma liikmed tutvuvad kodutööna enne järgmist koosolekut Rebala muinsuskaitseala hoonete inventeerimistabeliga.

*Kaitsekategooriate ettepanekutega on omanikel ja teistel seotud isikutel võimalik tutvuda hiljemalt kaitsekorra eelnõu avaliku väljapanekul. Avaliku väljapaneku aeg täpsustud ning amet saadab omanikele vastavasisulised teavitused.

Järgmise töörühma koosoleku ajaks lepiti kokku 29.11.22.